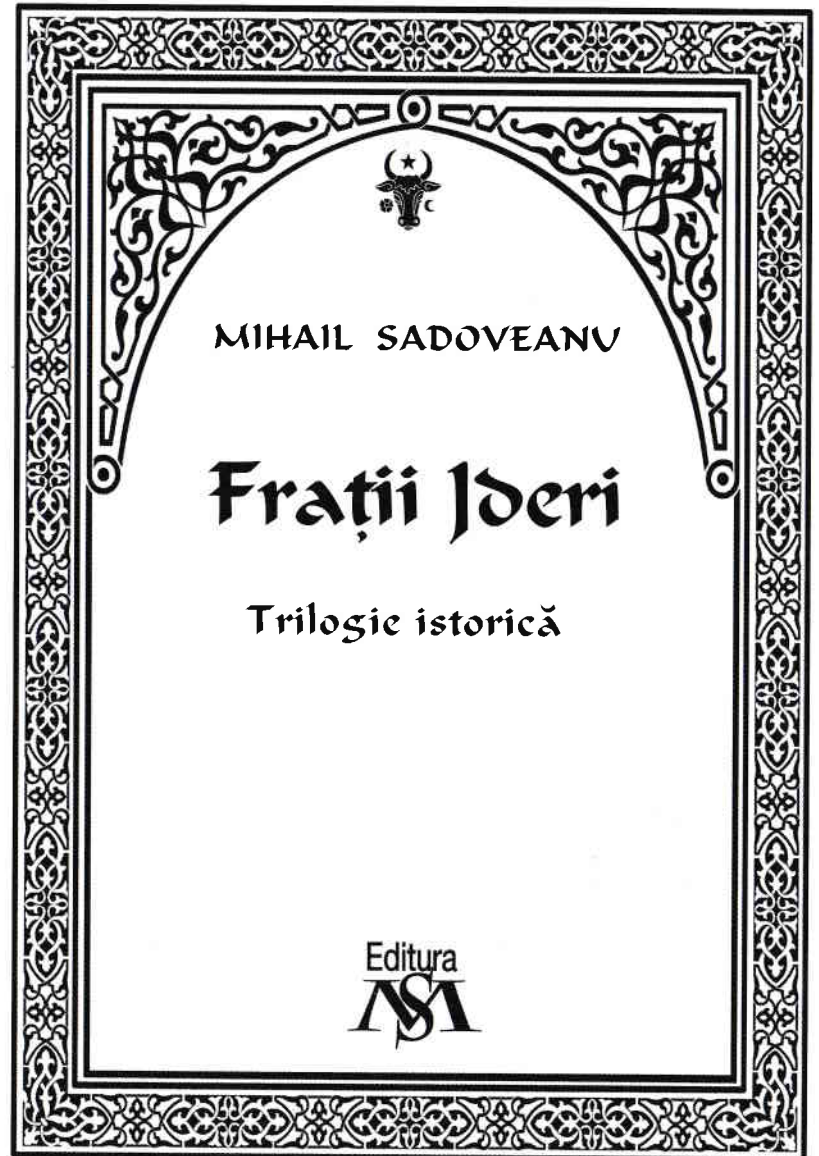

LBRIS

We know
books

CUPRINS

Prefață	5
----------------------	---

**UCENICIA LUI IONUȚ
(1935)**

I	Despre hramul sfintei mănăstiri Neamțu, la anul de la Hristos 1469, și despre o istorisire a lui Nechifor Căliman, starostele vânătorilor domnești	9
II	Aici se arată un Voievod mare și un Jder mititel	21
III	Se vede cum se leagă o frăție de cruce și se arată mai ales despre ce vorbesc tinerii din toate timpurile	33
IV	Se vădesc și alte cusururi ale prietinelui nostru Ionuț	45
V	În care se înfățișează comisu Manole Jder și mai cu seamă dumneaiei comisoaia Ilisafta Jderoaia	58
VI	Se vede ce mai spune jupâneasa Ilisafta și cum se gătește un ospăț domnesc sub streșina pădurii	79
VII	Ciudată veste din Țara Leșască	91
VIII	Umblând pe drumul Sucevii, Ionuț își află soarta de la o țigancă prorociță	105
IX	În ce chip Jder cel mititel a ajuns la dragostea lui	118
X	Visuri și spaima ale jupâniței Nasta	133
XI	Ionuț Jder află o capcană gătită stăpânului său	155
XII	Când au cercat la Timiș niște neguțatori pricepuți și mai cu samă îndrăzneți	172
XIII	Despre ieșirea în pradă a tatarilor de dincolo de Volga	187
XIV	Cele din urmă vești despre răutățile prădalnicilor	201
XV	Pe neașteptate, Ionuț pune la cale cea mai mare nebunie	215
XVI	Cum se pregătesc Jderii cei mari să-l caute pe cel mititel	227
XVII	Unde și cum l-au găsit Jderii cei mari pe cel mezin și ce au făptuit cu toții în acel loc	246

**IZVORUL ALB
(1936)**

I	Când a fost cutremurul cel mare	269
II	Aici se arată feciorii cei mari ai starostelui Nechifor	279
III	Vedeniile și istorisirile lui Stratonic cel nebun	292
IV	Mărturisirea Măriei Sale Ștefan-Voievod	313
V	Unde Onofrei Căliman și Samoilă Căliman duc o scrisoare la Cetatea Neamțului	323
VI	Unde se arată și vorbește iar cunoștința noastră veche, comisoaia Ilisafta	334
VII	Jderii se duc la Domnie	354
VIII	Ce au vorbit Jderii cu Măria Sa	365
IX	Vânătoare domnească și bourul cel tare de la Izvorul Alb	376
X	Despre nunta domnească și despre năcazurile lui Niculăieș Albu, jîtnicer	393
XI	Când s-a aflat că a fost furată jupânița lui Iațco Hudici	418
XII	Jderii s-au dus în Țara Leșască	434
XIII	Într-o noapte s-a întâmplat o minune	456
XIV	Unde s-arată alți cunoscuți ai noștri	472
XV	În care se vede că femeile au totdeauna dreptate	484

OAMENII MĂRIEI SALE

(1942)

I	Pe bătrânul Manole Păr-Negru îl dor șalele	501
II	Aicea și comisul Manole dă sfaturi mezinului său	518
III	În care se arată ce fel de om e dumnealui postelnicul Ștefan-Meșter	536
IV	Călătorii de noapte	549
V	În tabăra și paraclisul Măriei Sale de la Vaslui	566
VI	Istoriașirea unui vechi om de ispravă	584
VII	Întâlnirea cu al doilea om de ispravă și cunoscut vechi al lui Jder	603
VIII	Unde comisul cel bătrân și monahul ies la lume	622
IX	Se înmulțește neamul comisului	642
X	Întâmplări de mirare ale comisului Jder pe drumurile Împărăției	662
XI	Alte întâmplări și mai de mirare	682
XII	Când a fost botezat un păgân la Vaslui și a sosit un bărbos la Cetatea Crăciuna	701
XIII	Avem hodina vântului și tihna apelor	727
XIV	În care se arată ce spun solii; iar la urmă ne întâlnim cu Hrana-Beg	747
XV	Genunea pe genune o cheamă... ..	768
	Opinii critice	787

Primăverile acestui neam au fost scurte; iernile lungi. Așa e rânduiala văzdubului Daciei; așa a fost rânduiala istoriei sale. Soare și vijor; bucurie scurtă.

În aceste veacuri tainice le-a fost dat uneori pământenilor din Dacia să biruiască; dar de mai multe ori sângele lor n-a avut răscumpărare.

Din înfrângeri și suferință a ieșit izbăvirea de acum. În aceste veacuri, deși erau blajini din fire și nu răvneau nimic al altora, destinul lor a fost să poarte arme.

Capitolul

Despre hramul sfintei mănăstiri Neamțu,
la anul de la Hristos 1469,
și despre o istorisire a lui Nechifor Căliman,
starostele vânătorilor domnești

De Sfânta Înălțare, hram al ctitoriei Neamțu, se strânsese în preajma zidurilor și în ogrăzile călugărilor mare număr de norod. Unii veniseră s-asculte slujba, alții ca să ieie binecuvântare ori naforă, alții pentru scrisori de friguri, alții cu femei lunatice, ca să le supuie sub patrafir la ieromonahi cu darul cetitului. Mai ales preasfințitul Iosif, starețul, era vestit întru această bună tămăduire, nu numai în Moldova, ci și-n Țara Leșască și cea Ru-sească. Toți cei sosiți știau de asemeni că se vor îndestula cu mâncare și vin, faima de primire de oaspeți a mănăstirii fiind întru totul neștirbită.

Osârdia boierilor și mila voievozilor înzestraseră îndestulător acest sfânt lăcaș; din turmele de la munte, din podgoriile de la dealuri, din câmpiile arate de la apa Prutului, cu mila lui Dumnezeu, era de unde sătura și mai mari mulțimi decât cele strânse acolo, în acea luminată zi de mai a anului 1469.

În livezile mănăstirii mai erau încă meri înfloriți; soarele îi pătrundea de o aburire trandafirie. Slujba dintâi se mântuise la biserica cea mare din cetățuie, când toaca bătu din nou în turnul de la poartă, după care clopotul cel bătrân începu a suna rar, numai într-o dungă.

Grămezile de oameni prinseră a se mișca neliniștite. Se întrebau întâi din ochi, apoi dând glas. O parte umplură medeanul de dinaintea intrării, în jurul fântâni și a foisorului unde se slujea, iarna, sfințirea apelor. Prea puțini, și numai dintre cârmuitorii mănăstirii și ai ținutului, cunoscuseră din vreme vestea care se vădea acum. Câțiva slujitori aflaseră știrea cu două zile mai înainte și o ținuseră tănuită de poporul care se îmbulzea la hram. Cu două zile în urmă, marți, sosiseră doi călărași de la Suceava cu carte pentru vlădica Iosif. Unul poposise la mănăstire; al doilea trecuse mai departe spre Cetate, spre Vânători și spre herghelia domnească de la Timiș la apa Moldovei, unde era rânduit de multă vreme, în slujba de comis, bătrânul Manole Păr-Negru, prietin de demult al răposatului Bogdan-Voievod, părintele Măriei Sale Ștefan-Vodă.

Cartea pe care o cetise cu destulă greutate preasfințitul Iosif, punând între dânsa și ochii sfinției sale o făclie de ceară, cuprindea veste de sosire a Măriei Sale Ștefan-Vodă la hramul sfintei mănăstiri Neamțu. Acum vestea asta o aflau și noroadele. Pe când dădea sunet greu și prelung, din când în când, chimvalul cel mare, monahii își purtau ici-colo rantiile mohorâte și-și aplecau bărbile spre urechile oamenilor. Ca și cum s-ar fi aprins pulbere de pușcă, murmurul trecu dintr-o latură în alta, apoi se revărsă în ogrăzi. Muierile, care niciodată n-au destulă minte, prinseră a se tângui cu mâinile la tâmple și a-și căuta pruncii.

Dacă bate clopotul și vine Măria Sa, cine știe ce are să se întâmple! Au să se iște puhoai, are să reverse apa Moldovei, are să pornească iar vreun război! A rămas acasă, în sat, mâța închisă în chiler; găinile umblă slobode și n-are cine le da de mâncare. Cuminte și bine ar fi să înhame gospodarii cai și pe loc să pornească fiecare la locul său; dar mai întâi

trebuie să se știe de ce-i vorba și numaiedcât fiecare dintre cei care nu l-au văzut trebuie să vadă pe Măria Sa. Cu toate că numai un om viteaz poate cuteza să ridice ochii spre Măria Sa, iar cei nevrednici cată să-și plece pletele în țărână, muierile tot or îndrăzni să fure cu coada ochiului, doar l-or zări. Să fie oare cumplit la vedere precum se spune? Are anume paloș cu care ceartă pe unii boieri, scuturându-i, după câte se povestesc? Dacă și riga ungurilor, Măria Sa Matiaș-Crai, a dat înapoi de la Baia, când s-a arătat asupră-i, călare pe cal alb, Măria Sa Ștefan-Vodă – ce poate face un creștin de rând? Acel crai a și căzut la pat din acel cutremur, zăcând trei luni. I s-au și risipit oștile, a prăpădit puștile cele mari. A ieșit la toți craii spaimă despre acest Ștefan-Vodă, cum că a bătut și cetatea Hotinului și a Chilei; și este o poveste cum că părintele său Bogdan-Vodă l-a blagoslovit în taină la o biserică din muntele Atonului, ca să se ridice în zilele lui cu puteri mari de oști și să bată război cu spurcații ismailiteni.

Așa că mâța și găinile or mai răbda, până ce ochii oamenilor de la hram s-or învrednici să vadă pe Măria Sa și până ce urechile s-or îndestula de toate veștile pe care le aduc curtenii și ostașii. Afară de asta, este praznic. Cum să pornești la drum pe inima goală? Cine scornește asemenea zvonuri de primejdie și de ce să plece lumea așa fără de niciun temei, înainte de a vedea ce e de văzut, de a auzi ce e de auzit și de a ospăta ceea ce s-a pregătit la cuhniile sfântului lăcaș? Numai niște bărbați besmetici cum sunt moldovenii pot face asemenea socoteli. Dacă n-ar fi muierile, cu rânduială și cumițenie, ce s-ar face țara? Nepotrivit și prostesc lucru, să fugă noroadele de la vederea Domnului lor. Dimpotrivă, bine este a-i ieși întru întâmpinare.

Femeile deci, cu mare aprindere, poșteau să afle pe unde are să vie alaiul domnesc.

Despre asta nu știe nimeni.

Nu se afla slujitor ori monah care să dea știre anume pe unde și cum are să vie alaiul lui Vodă.

Atunci de ce-s buni slujitorii și monahii, dacă nu cunosc batâr atâta lucru? Slujitorii să caute în catastifuri și monahii să cetească în cărțile lor și să spuie.

Degeaba, slujitorii au catastifuri mai puțin bune și monahii cărți mai puțin iscusite decât în vremea veche!

S-aude chiar că Măria Sa nici nu mai vine. Sună clopotul în zadar, ca să stârneasă omenirea; iar Măria Sa are alte treburi.

Așa-i în ziua de azi lumea. Boierii se învrednicesc să vadă pe Măria Sa în fiecare zi: pe când sărmanii nu-l pot vedea niciodată. Minunat ar fi să nu mai fie în țara asta boieri, și să fie praznice pe la mănăstiri măcar în fiecare zi câte unul. Și batâr o dată pe an, la un asemenea praznic, să se arate Măria Sa, cu toată pohfala!

Se vorbește prin sate despre Măria Sa că-i om nu prea mare de stat, însă groaznic când își încruntă sprânceana. Iar când vine la o sfântă mănăstire, n-are de ce se uita groaznic. Când vine la o sfântă mănăstire (dacă vine într-adevăr și nu scornesc acești monahi vorbe deșarte); când vine la o sfântă mănăstire, Măria Sa trebuie să se uite blajin în jurul său. Vede ici un prunc; vede ici o fată; vede dincolo o nevăstă. Al cui e pruncul acesta? a cui e nevasta asta?

Ca un stăpân al țării ce se află, Măria Sa trebuie să cunoască al cui e pruncul și a cui e nevasta. Îndată vin boierii lângă Măria Sa și-i spun la ureche. Astfel Măria Sa vede și cunoaște unele și altele; mai ales că Măria Sa, fiind vădov de atâția ani, de când a murit Doamna sa Evdochia, trebuie să-și desfăteze ochii și să se mai îmblânzească din strășnicia în care se ține.

Să zicem că Măria Sa nu se uită la dreapta și la stânga și, cufundat fiind în gânduri, nu-și vede decât socotelile lui domnești. Atunci sunt ostași și curteni care se uită la lume.

Bune sunt hramurile când pe lângă praznice au și asemenea alaiuri.

Miercuri la amiază, s-a văzut intrând în mănăstire, călare pe un harnasaraș pag, un fecioraș de boier. Abia îi înfiera mustața. Purta contăș de postav albastru de Flandra, ciubote de marochin roș și jungher la cingătoare. Avea cușma plecată pe o sprânceană și zâmbea primăverii. Venea dinspre Cetate.

S-a aflat că acel fecioraș ar fi mezinul lui Manole Păr-Negru de la Timiș. L-a trimes comisul într-o întâmpinare Domniei.

Deci Măria Sa vine negreșit.

Cine spunea că nu vine?

De altminteri, dac-ar fi să nu vie, n-ar bate clopotul întruna, de-ți bubuie în ureche.

S-a aflat de la cuvioșii monahi că acel fecioraș are numele Ionuț, dar e mai cunoscut după poreclă. Comisului celui bătrân Manole Păr-Negru îi zice lumea și Jder. Deci băiatului îi spune Jder cel mititel. Muierile au băgat îndată de samă că-i stângaci, și au scos din asta semne și vestiri pentru treburile lui de dragoste. Îl arată și chipul să fie un pui vrednic de părintele său, care l-a făcut așa de târziu. L-a făcut nu se știe când și cum, nu în casa lui, ci, după feleșagul cucului, în cuib străin. După ce s-a ridicat la vârsta asta, l-a adus între ceilalți feciori ai lui legiuuți. Jder bătrânul zice că-i un fin din Țara-de-Jos, dar jupâneasa Ilisafra Jderoiaia știe adevărul și zâmbește numai dintr-o latură a gurii. Altfel, Jderul cel mititel, plăcând tuturor, îi place și ei.

Jder cel mititel a venit la fratele lui mai mare cu numele Nicodim, monah în Sfânta Mănăstire Neamțu. Părintele Nicodim, bădița lui, i-a dat mâna să i-o sărute, l-a îmbrățișat cu dragoste, știindu-l și el cine este, și acum ies amândoi la adunarea soborului mănăstirii.

Deci alaiul Măriei Sale nu va să întârzie prea mult.

În adunarea de lângă fântână, unde era norodul mai des, s-a ridicat cât era de nalt moș Nechifor Căliman, starostele vânătorilor de sub Cetate, și a întreat alene dacă vrea să cunoască cineva dintre toți cei de față pentru care pricină vine Măria Sa Ștefan-Vodă la Sfânta Mănăstire Neamțu.

Oamenii s-au bulucit așa de tare în jurul lui, încât abia își puteau trage sufletul. Nechifor Căliman, starostele, era cunoscut om al lui Vodă. Fusese cunoscut slujitor și al răposatului Bogdan-Vodă. Era un moșneag uscat și dârz, cu mădularele răsucite din frânghii și noduri. Avea semn domnesc la căciulă și în mâna dreaptă toiaș cu toporaște. Când grăia, își cârnea oarecum nasul și ochii într-o parte. Obrazu-i spânatic, păscut ca de găște, era încrețit și boțit cruciș și curmeziș. Avea ani peste șaptezeci, cu toate acestea părul îi era încă negru. Numai sprânceana stângă îi era cărunțită. Acolo avusese, într-o întâmplare veche, lovitură de fier.

– Dacă voți Domniile Voastre să cunoașteți de ce vine Vodă la hramul sfintei mănăstiri Neamțu, atuncea întoarceți urechile către mine și ascultați ce vă spun eu, grăi moș Căliman. Ptiu, drace! Dacă nu doriți să aflați, nu vă spun.

– Spune, cinstite staroste, îl îndemnară numaidecât gospodarii. Dacă nu spui, ni se bolnăvesc nevestele.

– Ei, atunci să vă spun, oameni buni. Dar trebuie să încep mai de departe.

– Începe de departe, cinstite staroste, numai nu ne lăsa în asemenea arșiță și neștiință.

– Atunci, lume dragă, ascultă. Se cheamă că Măria Sa Ștefan-Vodă vine la această Sfântă Mănăstire Neamțu, în ziua hramului Înălțării, ca să găsească pe Nechifor Căliman. Ptiu, drace!

Gospodarii începură a râde gros. Femeile începură a râde subțire.

– Ptiu, drace! urmă starostele, cărnind spre stânga nasul și uitându-se urât. Să știți voi cu toții că Măria Sa mi-a poruncit soroc de judecată aici, ca să-mi scoată dreptățile mele împotriva celor care m-au prigonit. Am mai avut și alte înfățișări la scaunul Măriei Sale, la Suceava. Iar acum Măria Sa mi-a trimes poruncă să mă aflu aici, în ziua Înălțării. Se cheamă că noi doi, eu și Măria Sa, avem o prietinie veche, de la o nuntă care a fost acu șaisprezece ani într-un sat. Reuseni. Ați auzit Domniile Voăstre de acel sat?

– Am auzit.

– Ptiu, drace! Bine c-ați auzit. Era atunci în domnie Bogdan-Vodă și l-a fost poftit pe Măria Sa la o nuntă un boier al său cu numele Agapie Ciornohut. Acel Agapie Ciornohut își însura feciorul și poftea să aibă nun pe Măria Sa Bogdan-Vodă. Deci în cășlegile de toamnă, după culesul viilor, s-a dus la acea nuntă Măria Sa. Iar eu, fiind tot staroste al vânătorilor domnești, am încărcat pe samarele cailor opt căprioare și am pus păstrăv din Ozana în douăzeci și șapte de hârzoburi și am silit, cu doi oameni ai mei, s-ajung fără de nicio întârziere la locul poruncit. Când am trecut Siretul, m-am întâlnit cu oșteni străini și m-am mirat. M-au întrebat unde mă duc; le-am spus numaidecât; mi-au luat vânatul și peștele și m-au pus la popreală. M-am supus ca cel mai umil dintre oameni. Mă gândesc: oare după ce umblă acești oșteni leși, căroră le place vânat domnesc? Se duc tot în drumul meu. Și la ce va fi cugetând așa de mult și de ce va fi grăind așa de încet cu alții acel cneaz subțiratic, cu obraz de ceară și bărbuță rară? Am știut mai pe urmă că acela-i Petru Aron-Vodă. Îndată ce m-au lăsat singur și m-au lepădat dincolo de apa

Siretului, într-un sat, cu străjer lângă mine, m-am întins la pământ ca să mor și am cerut numaidecât popă, ca să-mi cetească moliftele. Cum a pășit slujitorul într-o lature, ca să cheme pe popă, eu m-am desfăcut de la pământ și m-am ridicat în sus, m-am suit pe calul străjerului și m-am dus cu mare grabă unde era treaba mea. Am tăiat de-a dreptul prin pădure. Când am ajuns la un pisc, de unde se vede satul, am găsit coconi tineri, iar între acei coconi tineri am aflat răsând fără de grijă pe acest Ștefan-Vodă pe care-l așteptăm acum, să-mi facă mie dreptățile. Măria Sa Ștefan nu cunoștea nimic; venea cu soții săi la nuntă. I-am spus repede ce aflasem și l-am poftit să se teamă și să se grăbească. Măria Sa nu s-a temut, dar de grăbit s-a grăbit. Ptiu, drace! Când ajungem către sat, dăm de slujitori ai Domniei, fugăriți de podgheaz. „L-au prins pe Măria Sa Bogdan-Vodă! strigau. L-au supus în juvă și l-au tăiat cu paloșul. Acuma caută și pe Ștefan-Vodă!“ Într-adevăr, s-auzea mare zvoană în sat prin întunecimea serii. Veneau către noi călăreți cu făclii. Văd pe coconul domnesc că-și scutură de pe el dulama și zvârle în tină gugiumanul de sobol; apucă sabia și-și îndeamnă soții. Ptiu, drace! Asta nu-i treabă bună, Măria Ta. Se cheamă că Ciornohut l-a vândut pe Măria Sa Bogdan-Vodă celui cu bărbuță și cu obraz de ceară. Și dacă l-a vândut pe Măria Sa Bogdan-Vodă, te duci și Măria Ta la juvă și la sabie. Așa că mai bine s-apuc calul de frâu, să-l întorc după al meu în loc, să ne năpustim în pădure, să duc pe coconul stăpânului meu unde nu-i primejdie, așteptând să se facă pe urmă voia lui Dumnezeu. Așa fac, oameni buni, precum spun; și acel cocon mărunt la stat se zbate și crâșcă; însă eu nu-l las; iar el mă pălește cu straja săbiei în cap; eu închid ochii și-l strâng mai tare lângă mine; el mă bate peste frunte și la tâmpla stângă, de m-a sângerat și mi-a rămas până acum acest semn care se vede în sprânceană: atuncea am văzut că ciolanul bătrân înfruntă mai bine năcazul. Așa că m-am dus cu Măria Sa în pribegie și nu m-am întors decât atunci când a venit ceasul și Dumnezeu l-a adus în scaunul părintelui său. Atuncea m-am dus și eu la locul meu și m-am așezat staroste. Am găsit feciorii în bună stare și m-am bucurat; mi-am găsit nevasta mai grasă și m-am bucurat iarăși; mi-am găsit ocina părintească luată de alții și m-am bucurat mai puțin; nevasta zice: asta-i voia lui Dumnezeu. În schimb, am găsit spor un prunc străin. – Acesta-i tot de la Dumnezeu? întreb eu. – Tot

de la Dumnezeu, răspunde muierea. De-atuncea mă judec pentru ocină. Măria Sa Ștefan-Vodă mi-a pus sorocul cel din urmă astăzi. Ptiu, drace!

O nevastă de la Dăvideni, mai trupeșă și cu gura mai îndrăzneată, puse fără întârziere o întrebare bătrânului Căliman:

– Mă rog dumnitale, staroste, milostivește-te de ne spune ce-ai făcut când ai aflat la casa dumnitale asemenea lipsă și asemenea spor?

Nechifor Căliman cârni către ea nasul și ochii și o văzu împungând cu cotul în tovarășul ei de alături.

– Femeie, grăi el închizând o pleoapă și strângându-și obrazul și gura în aceeași parte; după cât te arată înfățișarea, ții rateș la un drum mare.

– Așa este, se sumuță nevasta.

– Și omul cel de-alături e cumătrul dumnitale?

– Îhî.

– Iar soțul dumnitale a rămas să păzească rateșul?

– Adevărat este.

– Ptiu, drace! Am să-ți răspund cu bună-voie la ce mă întrebi, numai nu înțeleg de ce se veselesc așa acești cinstiți gospodari și aceste cinstite gospodine. Acuma, dacă v-ați liniștit, vă spun. Precum băgați de samă, a stat și clopotul. Mult nu mai este și are să se vestească sosirea Măriei Sale; atuncea au să se ostenească toți clopotarii la toate clopotele și aici, și la Sfântu-Ion, și la Vovidenie, ca s-audă sfinții din cerul dintâi și să deie veste mai sus: Iaca, se duce Măria Sa Ștefan-Vodă la Neamțu, ș-acolo întâi și întâi are să tindă dreapta sa cu buzduganul pentru o pricină veche de doisprezece ani a lui Nechifor Căliman. Așa că eu, oameni buni, când am văzut că ocina mea s-a înjumătățit și mai ales că via de la Băiceni mi-a luat-o Ciopei pârçalab, n-am mai stat mult la casa mea din Vânători. Ptiu, drace! n-am mai stat decât un an, am încălicat și m-am întors la Măria Sa la Suceava. Trecuse săptămâna luminată. M-am înfățișat de Duminica Tomei. Cetatea, cu oșteni pe zid. Nu intră cine pofteste; la poartă nu-i vraise ca înainte vreme. Îmi pune straja sulita în piept. Nu-i voie! – Cum nu-i voie? eu sunt Nechifor Căliman, prietinel Măriei Sale.

– Trage-te înapoi doi pași, poruncește straja, și așteaptă!

M-am întristat eu atunci și m-am gândit: Ptiu, drace! Și prietiniile sunt schimbătoare, ca și domniile Moldovei. Avea dreptate înalt preasfințitul Teoctist, când a ieșit la Direptate să pomăzuiască pe Vodă Ștefan.

Ofta și se tânguia că în țara asta umblă domniile cu anii și chiar cu lunile. Și de-atâta ce unge domni, unii după alții, a făcut scurtă la mâna dreaptă. Iată a uns și pe feciorul lui Bogdan-Vodă de sfințele Paști. Oare cui vine rândul la Crăciun?

Alei, săracă țară! Dac-a umbla și acest Ștefan-Vodă cu nunțile, au să-l prindă și pe el. Însă eu îl știu înțelept și cumpănit. Văd că și-a pus strajă tare; nu nuntește, ci își tocmește oastea. Dar dacă cumva căta-va în coarne boierilor celor mari, cum au făcut toți feciorii lui Alexandru-Vodă Bătrânul? În țara asta a Moldovei poruncesc boierii cei mari și Vodă-i trecător, de aceea ofta preasfințitul Teoctist.

Văd că sosesc boierii călări, cu slujitori. Straja apleacă sulita. Începe să fie rânduială, zic eu în sinea mea și mă bucur. Atuncea tot am nădejde de dreptate.

Cum stăm, sună trâmbițele. Boierii se dau în laturi. Măria Sa iese calare, cu oșteni după el. Ne închinăm cu toții. Apoi eu mă pun în genunchi și-mi plec fruntea.

Vodă s-a oprit. Îi aud glasul și-mi tresare inima.

– Ridică ochii, staroste Căliman, îmi poruncește Măria Sa. Înțeleg că ai venit la mila Domnului tău pentru o durere pe care o ai. De astăzi înainte am să-ți dau semn, ca să ai intrare slobodă la Cetatea Domniei Mele. Vorbește.

– Luminat Doamne, grăiesc eu cu îndrăzneală, jaloba mea poate va găsi cândva ascultare la sfatul domnesc, unde Vodă și cu boierii săi pun țara la cale. Dar eu mai întâi și mai întâi am venit să mă jăluiesc unui prietinel al meu mai tânăr decât mine.

– Pas în Cetate și-l așteaptă acolo! a poruncit Măria Sa.

Am văzut în jurul lui Vodă pașiri cu coif și cu platoșă. Când am intrat între ziduri, am cunoscut iarăși oșteni buni, cu strașnică rânduială.

– Prietinel nostru se poartă bine, zic eu în sinea mea.

Vin aprozi și mă poftesc într-o chilie.

– Avem poruncă de la Măria Sa să te ospătam, mă lămurește unul din ei. Ai s-aștepți dumneata aici, staroste Căliman, până la vremea amiezii, căci Măria Sa are treabă în târg la Suceava cu neguțătorii lioveni. Le face rânduială vămilor. După ce isprăvește cu neguțătorii lioveni, intră iar în Cetate și primește soli și cărți de la Varșava. Măria Sa Vodă

Ștefan a poruncit boierilor leși să-i sloboadă în mână pe Vodă Petru Aron, ucigașul părintelui Măriei Sale.

– A poruncit Măria Sa asta? mă mir eu.

– A poruncit Măria Sa asta.

Ptiu, drace! mă bucur eu în sinea mea. Prietinel nostru Ștefan-Vodă lucrează pentru hodina brațului preasfințitului Teoctist.

N-am așteptat mai mult decât a fost hotărât Măria Sa. La amiază au sunat iar trâmbițele. Au scânteiat din coifuri și platoșe panțirii. S-a făcut tăcere, încât m-a cuprins o sfială. Au zuruat în gang numai pintenii Măriei Sale. I-am auzit glasul. Domniile Voastre nu-i cunoașteți acel glas. Eu îl auzisem mult în pribegie. Măria Sa are glas blând; dar vă sfătuiesc să nu vă încredeți în acea blândețe.

– Să-mi aduceți pe staroste Nechifor Căliman, a poruncit Măria Sa. M-am înfățișat. El s-a uitat lung la mine și a zâmbit.

Eram singuri.

– Spune, uncheșule, a poruncit Măria Sa.

I-am spus. Măria Sa a ascultat și m-a bătut pe umăr.

– Staroste Căliman, a grăit Măria Sa, te poftesc să-mi dai răgaz până ce voi isprăvi războiul meu. După aceea, a veni la rând judecata pricinii tale.

Eu am tăcut, mirându-mă. În țară-i pace, judecățile pot începe.

– Războiul meu, staroste Căliman, a grăit iar Vodă zâmbind către mine și privindu-mă aprig, să știi că îl am cu această țară fără rânduială. În țara asta a Moldovei, staroste Căliman, umblă neorânduieșile ca vânturile. Am găsit în țara asta, staroste Căliman, și mulți stăpâni. Nu trebuie să fie decât unul. Așa că eu bat război cu acei stăpâni care ți-au răpit ocina ta. În țara asta trebuie să fie rânduială în toate târgurile și satele și liniște pe toate căile neguțătorilor. Deci îngăduie-mi să bat acest război, staroste Căliman.

– Îngădui, Măria Sa.

– Mulțămesc, staroste Căliman. Iar până atunci, binevoiește a primi o moară pe Pârăul Alb și două pogoane folosință din via domnească de la Cotnari, iar din Braniștea domnească de pe Ozana, pământ cât îți lipsește.

Așa că, după acest cuvânt, am așteptat. M-am dus acasă și-am stat. Iar Măria Sa a bătut acel război. Atuncea a început să se judece și pricina

mea. A mai trecut o vreme și a fost război la Hotin. După ce a luat Măria Sa cetatea Hotinului din mâna leșilor, a mai fost o înfățișare, la scaunul Sucevei. După aceea a fost război la Chilia. După ce a luat Măria Sa cetatea Chilieii, a fost alt soroc de judecată. A mai trecut vreme și a bătut Măria Sa război cu Craiul unguresc. După ce l-a detunat Măria Sa, precum se știe, pe Craiul unguresc, iarăși a fost înfățișare. Pe urmă s-a mai întâmplat și rezezușul de anul trecut în Secuime, când a prins Măria Sa pe Petru Aron-Vodă și l-a judecat, după legea talionului, pentru fapta de la Reusenii. Deci vine izbăvire și pentru jaloba mea; am să rămân pe dumnealui Ciopei pârcalab. Are să se mai plece un nas dintre cele semețe.

– Dar cu sporul cum rămâne, cinstite staroste? întrebă neînduplecată crâșmărița, împungând iarăși cu cotul pe cumătrul ei.

– Ptiu, drace! Care spor, cumătră?

– Cu sporul carele ți-a venit de la Dumnezeu. Ai găsit acasă un prunc într-adaos.

– Asta este. Am găsit un prunc care nu era al meu. Pe Domniile Voastre, cei care zâmbiți numai într-un dinte, tare vă rog să vă plecați la pomenirea răposatei mele soții Varvara. Ținând în brațe acel prunc și făcându-mi-l dar, dumneaei mi-a spus așa: „Soțul meu, iată acest prunc de pripas, pe care mi l-a adus o cuvioasă monahie. E un prunc din Țara-de-Jos, a zis monahia, tocmai de la apa Nistrului; și sora mea, mama lui, a murit de puțină vreme. Înainte de moarte mi-a spus cu cine a avut ea acel copil din flori. Când va fi copilul mare și s-a putea, a adăogit ea, du-l părintelui său, ca să-l cunoască și să-l iubească, după dragostea pe care a avut-o pentru mama lui.“ Când a venit, oameni buni, vremea, am făcut așa. Am dat tatălui său pruncul. L-ați văzut mai nainte, îmbrăcat cu contăș albastru. Se ducea la soborul stăreției, cu fratele său părintele Nicodim.

Ptiu, drace!

După acest cuvânt al starostelui Căliman, văzduhul primăverii s-a umplut deodată de freamătul clopotelor. Mulțimea s-a mișcat ca valurile. Se auzeau chemări și îndemnuri; urmă apoi o izbucnire de chiote. De pe zidurile mănăstirii, oameni de rând și monahi făceau semne. Clopotarii de asemenea năboiseră la una din fridele turnului, scoțând către valea Nemțișorului un strugure de capete. În ogrăzile chiliilor, cărăușii

se suiseră pe draghinile căruțelor lungindu-și gâturile într-aceeași parte, spre poienile de dincolo de valea Nemțișorului. Printre copaci rari, printre molizi, pe sub cireși singuratici înfloriți, se arătaseră oșteni călări cu straie colorate. Se mișcau prin puzderia de soare, micșorați de depărtare.

Deci Domnia venea dinspre Râșca. Învolverându-se, norodul se urni spre hudiți, ca să iasă la Nemțișor, într-o întâmpinare alaiului. Atunci se iviră din laturea mănăstirii răzăși călări, cu căpitan domnesc, poprind năvala mulțimii. Un crainic își ridică în sulită cușma, poftind să deie vestire.

Mișcarea conțeni. Crainicul se sui cu repeziciune deasupra șelei, stând în picioare pe cal, și slobozi porunca:

– Măria Sa poștește să-l așteptați aici; să-i țineți calea deschisă, ca să poată intra la sfânta icoană făcătoare de minuni.

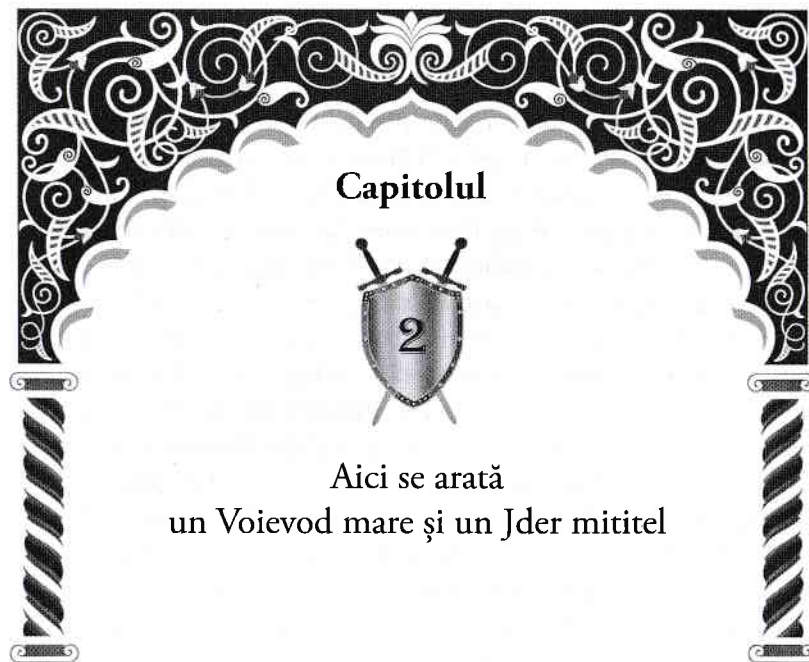
Ca să fie mai bine urmat asemenea îndemn, răzășii lăsară să cadă suliițele între urechile cailor. Călăreții din poienile de sus coborâră cu grabire. Curând lefegiii nemți cu căpitanii lor străpunseră hudițile. Alții ocoliră cetățuia mănăstirii, luând drumul cel mare spre cetate. Alții pe muntele dimpotrivă, suind la Pocrov.

După rânduiala domnească, căpitanii apucau țiitorile, ca să fie cheile aceluia loc de popas în mâna străjilor Măriei Sale.

A trecut vremea nunților boierești, unde se prind domnii cu arcanul, gândea el în sine, luând aminte la toate, cinstitul staroste Căliman.

Căpitanul al treilea, cu aprod cu prapur, intră cu două sute de panțiri pe hudiță; mișcând domol caii, oștenii Măriei Sale își largiră loc în medean. Atunci soborul ieși pe poarta cetățuiei, având pe preasfințitul vlădică Iosif în frunte, în odăjdii. La dreapta și la stânga preasfințitei sale, pășea câte un ierodiacon cu făclie. Al treilea diacon purta sfânta Evanghelie legată în argint, umblând înaintea vlădicăi. După soborul cuviosilor monahi, urmau boieri ai ținutului și slujitori domnești.

Clopotele porniră cu mai mare zvon când, în aceleași poieni, cu molizi și cireși înfloriți, se arătă alaiul cel mare. Cei de pe ziduri și din turn cunoscură, în acea depărtare, numai calul alb al Măriei Sale și numai fulgerarea gugiomanului său împodobit cu pietre de olmaz.

uviosul ieromonah Nicodim, fost în lumea profană fecior al comisului Manole Păr-Negru de la Timiș, era o ființă care-și căuta înțelepciunea într-o mahnire și cărțile sfinte. Voia să uite, deși nu putea, că lumea-i spusese cândva „al doilea Jder“. Avea și el într-adevăr pe obraz, sub coada pleoapei stângi, acel semn oval cât ai pune degetul cel mare, împodobit cu păr de culoarea jivinei a cărei poreclă o purta comisul și; după el, toți feciorii Domniei Sale în număr de cinci.

Întâi fuseseră patru feciori, dar, de vreo șapte ani, se adăogise și al cincilea. La început, când sosise la Timiș, între comisul Manole și starostele